

«Η διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής ιστοριογραφίας μέσα από ανακαλυπτικά περιβάλλοντα μάθησης: από τη γλώσσα στη σημασία»

Σχωρτσανίτη Σταυρούλα

φιλόλογος, 5ο Γενικό Λύκειο Αμαρουσίου
stavrshc@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η διδακτική πράξη στο μάθημα «Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι» της πρώτης τάξης του Ενιαίου, αλλά και του Επαγγελματικού Λυκείου, θέτει συχνά τον εκπαιδευτικό απέναντι στο δίλημμα να προκρίνει το γλωσσικό μάθημα σε βάρος της ιστορίας ή την ιστορία σε βάρος του γλωσσικού μαθήματος. Στην παρούσα εισήγηση περιγράφεται μια διδακτική πρόταση των κεφαλαίων 16-32 από το β' Βιβλίο των Ελληνικών του Ξενοφώντα, που φιλοδοξεί να διατηρήσει το σημαντικό ρόλο που παίζει για το μάθημα αυτό, τόσο η διδασκαλία νέων δομών της γλώσσας, όσο και η κατανόηση των ιστορούμενων γεγονότων. Η διδασκαλία των κεφαλαίων αυτών, όπως και κάθε ιστοριογραφικού κειμένου, απαιτεί τη διαπραγμάτευση πλήθους πραγματολογικών στοιχείων, που εκ των πραγμάτων σε μια μετωπική διδασκαλία είναι ιδιαίτερα κουραστική και χαώδης για τους μαθητές. Αντίθετα, όπως φαίνεται από την εισαγωγή στις θεωρίες μάθησης που πλαισιώνουν την ιστοεξερεύνηση, οι μαθητές διευκολύνονται με υποστηρικτικές διαδικασίες: Τα WebQuest αποτελούν ένα τύπο δραστηριότητας που βοηθούν στην αξιοποίηση των πληροφοριών που παρέχει το διαδίκτυο και στην αναμόρφωση των διδακτικών προγραμμάτων σύμφωνα με τις επιταγές του εποικοδομισμού και της αξιοποίησης των ΤΠΕ στην εκπαίδευση. Μετά τη διδακτική παρουσίαση του σεναρίου παρατίθεται ένα από τα οχτώ φύλλα εργασίας, για να φανεί πώς κάποιες από τις κύριες δυσκολίες στην κατανόηση των ιστορούμενων γεγονότων- όπως το πλήθος των λεπτομερειών, η τοποθέτησή τους στο χώρο καθώς και η σύνδεσή τους με τα πρόσωπα που τα παράγουν- αντιμετωπίζονται μέσα στο σενάριο με εφαρμογές που διευκολύνουν τον προσανατολισμό του μαθητή στο χώρο και το χρόνο και αναπαριστούν το παρελθόν μέσα από αφηγηματικά κείμενα αυθεντικών επικοινωνιακών περιστάσεων.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: ιστοεξερεύνηση, αρχαία ελληνικά, ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, εργαλεία web2.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΘΕΩΡΙΕΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΠΟΥ ΠΛΑΙΣΙΩΝΟΥΝ ΤΗΝ ΙΣΤΟΕΞΕΡΕΥΝΗΣΗ

Ο ρόλος μιας εκπαιδευτικής θεωρίας είναι, σύμφωνα με τον Gagne, εισηγητή του μοντέλου του Διδακτικού Σχεδιασμού, να προτείνει μια ορθολογική σχέση ανάμεσα στη διδακτική πρακτική, τις μαθησιακές διαδικασίες και στα μαθησιακά αποτελέσματα που παράγονται με βάση τις διαδικασίες αυτές. Η διδασκαλία με την αξιοποίηση συνεργατικών εργαλείων μάθησης, όπως η ιστοεξερεύνηση βασίζεται στη θεωρία του Gagne που βλέπει κάθε διδακτικό γεγονός να συσχετίζεται με μια εσωτερική μαθησιακή

διεργασία. Έτσι π.χ. για το εκπαιδευτικό γεγονός της προσέλευσης προσοχής που αντιστοιχεί με το πεδίο « το πρόβλημα ή η υπόθεση» στην ιστοεξερεύνηση, η εσωτερική μαθησιακή διαδικασία του εκπαιδευόμενου η οποία συντελείται είναι η αποδοχή, για την παροχή υποστήριξης από τον διδάσκοντα, που αντιστοιχεί με το πεδίο «αποστολή», η μαθησιακή διαδικασία είναι η *σημασιολογική κωδικοποίηση κ.ο.κ.*

Η θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης (Multiple Intelligences Theory) του Howard Gardner, θεμελιώνει την αναγκαιότητα να ενθαρρύνονται στα γλωσσικά μαθήματα ακόμη και οι μαθητές εκείνοι, οι οποίοι κατά την εκπαιδευτική διαδικασία δε διαθέτουν σε αυξημένο βαθμό τη Γλωσσική νοημοσύνη, που σχετίζεται κατά κύριο λόγο με την ικανότητα του ατόμου να γράφει, να διαβάζει και να επικοινωνεί χρησιμοποιώντας ως εργαλείο τις λέξεις.

Σύμφωνα, εξάλλου, με τον Bruner J. και τη θεωρία της ανακαλυπτικής μάθησης υπάρχουν τρεις διαδικασίες στη μαθησιακή διαδικασία: η πρόσκτηση της πληροφορίας, η μετατροπή και τέλος η αξιολόγησή της. Είναι προφανές ότι μέσα από την χρήση των Webquests κάποιος χρόνος στην αρχή της εκπαιδευτικής διαδικασίας δαπανάται για την συλλογή των πληροφοριών από τους εκπαιδευόμενους και το επίπεδο αυτό συνιστά την γνώση. Στην συνέχεια λαμβάνει χώρα η κατανόηση των πληροφοριών και η ανάπτυξη μιας πρότασης για την επίλυση του διλήμματος του αρχικού σεναρίου που συνιστά την εφαρμογή. Το μεγαλύτερο, ωστόσο, μέρος του διδακτικού χρόνου δαπανάται στην ανάλυση, την σύνθεση και την αξιολόγηση. Σε αντίθεση με τον Piaget, ο Bruner υποστήριζε την έννοια της μεσολάβησης. Η ενεργός συμμετοχή, θεωρούσε ο Bruner, ότι επιτυγχάνεται αποτελεσματικότερα όταν παρέχονται ουσιαστικά περιβάλλοντα ανακαλυπτικής μάθησης, τα οποία θα δίνουν τη δυνατότητα στους εκπαιδευόμενους να εξερευνούν εναλλακτικές λύσεις και να εντοπίζουν σχέσεις μεταξύ ιδεών. Ο Bruner είχε την πεποίθηση ότι οι μαθητές είναι περισσότερο πιθανόν να κατανοούν και να θυμούνται έννοιες, οι οποίες είναι προϊόντα της δικής τους προσωπικής εξερεύνησης. (Λυκογιάννης Δ: Ιούνιος 2011).

Η χρήση και η αξιοποίηση μιας ιστοεξερεύνησης έχει ως στόχο την ανάπτυξη δεξιοτήτων στους μαθητές που σχετίζονται με την έρευνα. Τέτοιες δεξιότητες μπορεί να είναι η ικανότητα για ανάλυση, σύνθεση και αξιολόγηση των πληροφοριών, η ικανότητα να παρατηρεί κανείς και να περιορίζει τον εαυτό του σε επεξεργασία ενός δεδομένου αριθμού τεκμηρίων, η απλοποίηση χωρίς όμως την απώλεια της συνολικής γενικής εικόνας, η κριτική σκέψη, ο σχεδιασμός και η οργάνωση και τέλος η εκτέλεση και η αξιολόγηση για ό,τι εντέλει σχεδιάστηκε. Συνιστά, λοιπόν, μια εκπαιδευτική στρατηγική, η οποία βοηθά τους εκπαιδευόμενους να αναπτύξουν δεξιότητες χρησιμοποιώντας τον Παγκόσμιο Ιστό.

Το διαδικτυακό σενάριο αξιοποιεί τα παρακάτω τμήματα μιας ιστοεξερεύνησης:

Εισαγωγή (Introduction): Στο πεδίο αυτό περιλαμβάνονται οι σκοποί και οι στόχοι της εργασίας. Οι μαθητές προσανατολίζονται για το περιεχόμενο της αποστολής και προκαλείται το ενδιαφέρον. Ο μαθητής καλείται να παίξει έναν ρόλο, να επιλύσει κάποιο πρόβλημα.

Εργασία ή Ζήτημα (Task): Στο πεδίο αυτό περιέχονται οδηγίες, λογικές εξηγήσεις όσον αφορά το δεδομένο πρόβλημα προς επίλυση, ασκήσεις που πρέπει να επιλύσει ο μαθητής και δραστηριότητες που πρέπει να ολοκληρωθούν στο πλαίσιο της ιστοεξερεύνησης. Η Εργασία ή το Ζήτημα μπορεί να έχει πολλές μορφές. Στο συγκεκριμένο σενάριο έχει τη μορφή επίλυσης ενός προβλήματος,

τοποθέτησης των μαθητών σε ένα δίλημμα στρατιωτικής και πολιτικής ευθύνης.

Διαδικασία (Process) : Στο πεδίο αυτό καταγράφονται τα βήματα που πρέπει να ακολουθήσουν οι μαθητές, προκειμένου να υλοποιήσουν τις δραστηριότητες που αναφέρθηκαν στο προηγούμενο στάδιο. Στο πεδίο αυτό ανατίθενται ρόλοι στους εκπαιδευόμενους, χωρίζονται οι ομάδες και δίνονται από τον εκπαιδευτικό συμβουλές και πρόσθετο εκπαιδευτικό υλικό στήριξης. Στο πεδίο «Διαδικασία» ενσωματώνονται και οι πηγές πληροφοριών, οι οποίες είτε μπορεί να είναι κοινές για όλους τους μαθητές είτε διαφορετικές για την κάθε ομάδα.

Πηγές (Resources): Το πεδίο αυτό είναι μια λίστα ιστοσελίδων, τις οποίες έχει επιλέξει ο εκπαιδευτικός, προκειμένου να διευκολύνει τους μαθητές να μην περιηγούνται άσκοπα σε διάφορους ιστοτόπους του Διαδικτύου.

Αξιολόγηση (Evaluation): Το πεδίο της Αξιολόγησης συνίσταται στη διαδικασία της συζήτησης με τους εκπαιδευόμενους και στη διαδικασία ελέγχου της ποιότητας των παραγόμενων έργων. Η αξιολόγηση πραγματοποιείται με την βοήθεια οδηγίων αξιολόγησης (evaluation rubric) έτσι ώστε να λαμβάνεται υπόψη ο βαθμός επιτυχίας των δραστηριοτήτων σε σχέση με τους στόχους.

Σελίδα Καθηγητή ή Σημειώσεις για το δάσκαλο (Notes for the instructor):

Στο Πεδίο αυτό ο εκπαιδευτικός καταγράφει τους στόχους, τα μέσα, τους τρόπους διαχείρισης των πληροφοριών, παρατηρήσεις σε σχέση με τους μαθητές γενικού ή ειδικού ενδιαφέροντος.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ:

Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι υπολογιστές μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να παρακινήσουν τους/τις μαθητές/τριες να καλλιεργήσουν ιστορικές και γλωσσικές ικανότητες, εκεί όπου οι άλλες μέθοδοι δεν προκαλούν το ενδιαφέρον, δόθηκε έμφαση, ώστε μέσα στο διαδικτυακό περιβάλλον της ιστοεξερεύνησης :

- να προβάλλεται με τρόπο ρεαλιστικό το δίλημμα της ευθύνης για την ήττα του Αθηναϊκού στόλου,
- οι οδηγίες στα ψηφιακά φύλλα εργασίας να είναι σαφείς,
- οι σελίδες που ενεργοποιούνται με τη βοήθεια των υπερσυνδέσμων συμβατές με τις σύγχρονες εκπαιδευτικές πρακτικές,
- οι εφαρμογές που αξιοποιήθηκαν απλές στην εκτέλεσή τους και σχετικές με τις πιο πρόσφατες απόψεις για την απόκτηση της γνώσης,
- τα παραγόμενα κείμενα να σχετίζονται με γνήσιες περιστάσεις επικοινωνίας,
- τα περιβάλλοντα δημοσίευσης να είναι ελκυστικά στους μαθητές

Οι μαθητές, εργαζόμενοι σε ομάδες, εκπονούν δραστηριότητες κοινές, αλλά και διακριτές ανά φύλλο εργασίας και ενότητα . Αναφέρονται εδώ με συντομία οι βασικότερες από τις κοινές δραστηριότητες, που ενισχύουν τη συνοχή στη διδασκαλία του κειμένου,

Η πρώτη δραστηριότητα εξοικειώνει τους μαθητές με το πρόγραμμα του κειμενογράφου (word). Οι μαθητές με υπερασύνδεση μεταφέρονται στον ιστότοπο της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα και ακολουθώντας ακριβείς οδηγίες, αντιγράφουν και επικολλούν σε φύλλο του κειμενογράφου την αντίστοιχη ενότητα από το αρχαίο κείμενο (παράγραφοι 16-24 για τις τρεις πρώτες ώρες του σεναρίου, χωρισμένοι στις τρεις ομάδες, όπως αυτές διακρίνονται στις σελίδες της ιστοεξερεύνησης) και τη μετάφρασή του, ζητώντας από το πεδίο « εμφάνιση μετάφρασης». Έτσι εποπτεύουν συνολικά

το κείμενο, όπως και στο σχολικό βιβλίο, με τη σημαντική διαφορά ότι μπορούν να το τροποποιούν, ανάλογα με τους στόχους της ομάδας τους.

Η δεύτερη δραστηριότητα, εστιάζει στη δυνατότητα επεξεργασίας του κειμένου μέσα από τον κειμενογράφο (word). Οι μαθητές ανάλογα με την ομάδα που ανήκουν, π.χ. «ο Σπαρτιάτης στρατηγός Λύσανδρος» ή «Νεοεκλεγμένοι Αθηναίοι Στρατηγοί Μένανδρος, Κηφισόδοτος, Τυδέας» εντοπίζουν τα υποκείμενα, πρόσωπα του κειμένου και χρησιμοποιώντας χρώμα επισήμανσης από τη γραμμή εργαλείων, ενώ με την εισαγωγή σχολίου δίπλα σε κάθε ρήμα- ενέργεια καταγράφουν τις κινήσεις των αντίπαλων στόλων.

Η τρίτη δραστηριότητα με υπερσύνδεσμο μεταφέρει στην ιστοσελίδα του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού και ειδικότερα στην ψηφιακή εγκυκλοπαίδεια. Από εκεί οι μαθητές αναμένεται να ανακαλύψουν τις σημερινές ονομασίες της ευρύτερης περιοχής που διαδραματίστηκε η ναυμαχία στους Αιγός ποταμούς, η οποία οδήγησε στη συντριβή της θαλασσοκράτειρας Αθήνας. Αυτές τις ονομασίες θα αξιοποιήσουν στην επόμενη δραστηριότητα τους.

Η τέταρτη δραστηριότητα αξιοποιεί τη γνωστή εφαρμογή googleearth, την οποία ο διδάσκων καθηγητής έχει από πριν εγκατεστημένη (παρότι υπάρχει και η δυνατότητα άμεσης εκτέλεσης της και από τους μαθητές, γιατί γίνεται εύκολα με μία απλή επίσκεψη σελίδας και δεν πιάνει σημαντικό χώρο στη μνήμη του υπολογιστή). Οι μαθητές εισάγουν στο πεδίο αναζήτησης τα ονόματα που έχουν κρατήσει στο έγγραφο εργασίας τους, από την προηγούμενη δραστηριότητα και με τη βοήθεια του δορυφόρου εντοπίζουν τις θέσεις, στις οποίες αγκυροβόλησε σύμφωνα με το ιστορικό κείμενο ο στόλος των Σπαρτιατών, αλλά και των Αθηναίων, τις εκβολές, δηλαδή των ποταμών Býgük Dere και Kozlu Dere, βόρεια και νότια από την περιοχή Sytluce Koyu Yolu/ Gellibolu/ Canakkale/ Turkeyie. Ακολουθώντας τις οδηγίες αποτυπώνουν την εικόνα και την επικολλούν στο έγγραφο που εργάζονται. Έτσι το πλήθος των τοπωνυμίων που αναφέρονται στο ιστορικό κείμενο, η λαθεμένη επιλογή του Αθηναϊκού στόλου και οι στρατηγικές ικανότητες του ναύαρχου Λύσανδρου με την αναπαράσταση μέσω του δορυφόρου δίνει στους μαθητές τη δυνατότητα να κατανοήσουν τα ιστορούμενα από τον ιστορικό γεγονός μέσα χωροχρονικό τους πλαίσιο.

Προκειμένου οι μαθητές να συγκεντρώσουν, ανάλογα με το ρόλο τους στις ομάδες, υλικό για να διαμορφώσουν τα τελικά κείμενα, επισκέπτονται ανά περίπτωση την ιστοσελίδα της μεγάλης ψηφιακής εγκυκλοπαίδειας του Περσέα (Perseus Digital Library) και καταγράφουν πληροφορίες από άλλους ιστορικούς μεταγενέστερους από τον Ξενοφώντα, όπως ο Διόδωρος Σικελιώτης και ο Πλούταρχος. Για τη μετάφραση των κειμένων τους τροφοδοτεί σχετικός υπερσύνδεσμος. Έτσι, π.χ. οι Αθηναίοι στρατηγοί προκειμένου να συντάξουν την απολογία τους αρνούνται την κατηγορία ότι δεν υπάκουσαν στην προτροπή του Αλκιβιάδη, να αλλάξουν σημείο στα πλοία τους, ώστε να βρίσκονται πιο κοντά στην πηγή ανεφοδιασμού (Σηστός), αναζητώντας κατηγορίες που τον βαρύνουν στην προηγούμενη πολιτική του ή στρατιωτική του δράση. Με τον τρόπο αυτό προετοιμάζουν τα επιχειρήματα με τα οποία θα στηρίξουν τη θέση τους στη συνέλευση, μέσα από τα τελικά κείμενά τους.

Ακολουθούν διαφορετικές για κάθε φύλλο εργασίας δραστηριότητες γλωσσικές για την κατάκτηση γραμματικών ή συντακτικών δομών, ενώ με την τελική δραστηριότητα κάθε ομάδα συμμετέχει με την παραγωγή ενός κειμένου (απολογία, σελίδα από ημερολόγιο, επιστολή) στη συγκέντρωση των πρακτικών για τη συνέλευση των συμμάχων που συγκάλεσε ο Λύσανδρος ως

νικητής και στην οποία σφαγιάστηκαν όλοι οι αιχμάλωτοι Αθηναίοι και οι στρατηγοί.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ:

Το σενάριο αφορά στη διδασκαλία του μαθήματος της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας της Α' τάξης του Γενικού Λυκείου και συγκεκριμένα μια ενότητα δεκαεπτά παραγράφων από το σχολικό βιβλίο, Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι, Ξενοφώντα Ελληνικά, Βιβλίο ΙΙ, κεφ. 16-32. Η διδασκαλία του σεναρίου διήρκεσε 10 διδακτικές ώρες. Το σενάριο πραγματοποιήθηκε στο 5ο ΓΕΛ Αμαρουσίου το Σεπτέμβριο- Οκτώβριο του σχολικού έτους 2013-2014 στα πλαίσια εκπόνησης εργασίας για τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών στην επιμόρφωση Β' επιπέδου για τις ΤΠΕ. Το σενάριο εκπονήθηκε σε τμήμα που αποτελείται από 24 μαθητές. Η τάξη χωρίστηκε σε οχτώ ομάδες των τριών παιδιών η κάθε μία για την υλοποίηση της πρώτης εκδοχής του σεναρίου και σε έξι ομάδες των τεσσάρων μαθητών για την υλοποίηση της δεύτερης εκδοχής. Οι μαθητές έχουν διδαχτεί την εισαγωγή στην αρχαία ελληνική ιστοριογραφία και ενδεχομένως έχουν ενημερωθεί για την υπόθεση του κειμένου, που τους δίνεται και από τις οδηγίες του σεναρίου. Το μάθημα υλοποιείται ψηφιακά με σύνδεση στον ιστότοπο του σεναρίου και τη χρήση υπερσυνδέσμων. (www.ixnitounikiti.weebly.com). Εργάζονται σε ομάδες, είτε στο ίδιο φύλλο εργασίας, είτε σε διαφορετικό. Υποδύονται τους ρόλους των προσώπων που πρωταγωνίστησαν στα γεγονότα και που έλαβαν μέρος στη συνέλευση- δίκη των συμμάχων που συγκάλεσε ο νικητής ναύαρχος της Σπάρτης, ο Λύσανδρος, μετά το τέλος της ναυμαχίας. Η κάθε ομάδα από τη θέση της θα αναζητήσει είτε στοιχεία που απαλλάσσουν την ίδια και ενδεχομένως βαρύνουν την άλλη, είτε στοιχεία που ισχυροποιούν τη θέση της στη συνέλευση. Τα επιμέρους παραγόμενα κείμενα και το υλικό που αξιοποιήθηκε συνέθεσαν κοινό πολυτροπικό κείμενο με τα πρακτικά της συνέλευσης που δημοσιεύτηκε με τη μορφή αρχείου Microsoft Office Publisher στον διαδικτυακό χώρο <http://ixnitounikiti.tumblr.com>. Οι ομάδες είχαν τόσο κοινές, όσο και διακριτές δραστηριότητες. Τα ονόματα που επιλέχθηκαν για το χωρισμό σε ομάδες ήταν από το ίδιο το κείμενο:

Οι κατηγορούμενοι – υπεύθυνοι:

1. Νεοεκλεγμένοι στρατηγοί Τυδέας, Μένανδρος, Κηφισόδοτος
 2. Προϋπάρχοντες Αθηναίοι στρατηγοί: η περίπτωση του Κόνωνα
 3. Προϋπάρχοντες Αθηναίοι στρατηγοί: η περίπτωση του Αδείμαντου
 4. Προϋπάρχοντες Αθηναίοι στρατηγοί: η περίπτωση του Φιλοκλή
- Μάρτυρες κατηγορίας
5. Ο Σπαρτιάτης ναύαρχος Λύσανδρος
 6. Πρώην σύμμαχοι των Αθηναίων
 7. Αλκιβιάδης
 8. Αθηναίοι ναύτες αιχμάλωτοι.

Μετά το εισαγωγικό σημείωμα γίνεται παρακίνηση του ενδιαφέροντος, διαβάζεται η μετάφραση του κειμένου και γίνεται εξοικείωση με το περιβάλλον της ιστοξερεύνησης. Στη συνέχεια αρχίζει η διαπραγμάτευση ανά φύλλο εργασίας. Υπάρχει η δυνατότητα να χωριστεί η τάξη σε οχτώ ομάδες και όλες να απαντήσουν και τα οχτώ φύλλα εργασίας, αφιερώνοντας μία διδακτική ώρα για το κάθε φύλλο, εκτός από το τελικό παραγόμενο κείμενο κάθε ομάδας, για το οποίο θα αφιερωθεί ξεχωριστή ώρα και τα παιδιά θα το παράγουν ομαδικά. Η εκδοχή αυτή εξασφαλίζει συνεργασία σε επίπεδο ομάδων, αλλά συγχρόνως συντελεί στο να έχει όλη η τάξη τη δυνατότητα

εποπτείας όλου του κειμένου και ο διδάσκων να παρεμβαίνει εξηγώντας σε όλους τα ίδια γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα. Σε περίπτωση που η διδακτική ώρα δεν επαρκέσει οι μαθητές πραγματοποιούν κατά την επιλογή του διδάσκοντα τις πιο αντιπροσωπευτικές δραστηριότητες. Από τις υπάρχουσες δραστηριότητες κάποιες μπορούν να ανατεθούν ως εργασία για το σπίτι.

Γιατί επιλέχτηκε η ενότητα αυτή από τα ελληνικά του Ξενοφώντα;

- Τα τοπωνύμια, οι προσδιορισμοί του τόπου μπορούν να ζωντανέψουν μέσα από διαδραστικούς χάρτες
- Η ναυμαχία ως στρατιωτικό γεγονός έχει αυτόνομη αξία και τροφοδοτεί με ενδιαφέρον το μαθητή
- Ο χωρισμός σε ομάδες εξυπηρετεί να γίνει αντιληπτή η ευθύνη της ηγεσίας του αθηναϊκού στόλου, η ηγετική φυσιογνωμία του Λύσανδρου, η εγκατάλειψη του στρατού σε περιπτώσεις κρίσης και να προκύψει γόνιμος αντίλογος
- Πολλαπλή πρόκληση: Γλώσσα, Πλοκή, Αφήγηση, Εποχή

Παιγνιώδης χαρακτήρας αναζήτησης που διεισδύει μέσα από μια σύγχρονη ματιά, ενώ παράλληλα διατηρεί την ιστορικότητα του κειμένου.

Προσδοκώμενα οφέλη- στόχοι:

- Να εκτιμήσουν την αξία της αρχαίας ιστοριογραφίας ως πολύτιμης πηγής πληροφοριών για την πολιτική και καθημερινή ζωή.
- Να έχουν βιωματική επαφή με ένα πολεμικό γεγονός, που έπαιξε καθοριστικό ρόλο για τις τότε πολιτικές εξελίξεις.
- Να συμφιλιωθούν με το μάθημα των αρχαίων ελληνικών μαθητές που έχουν περιορισμένη τη γλωσσική δεξιότητα.
- Να εξοικειωθούν με τη χρήση του επεξεργαστή κειμένου (word) και πιο ειδικά να αξιοποιούν το εργαλείο της εισαγωγής σχολίου.
- Να περιηγούνται στην Πύλη για την Ελληνική γλώσσα.
- Να αξιοποιούν την ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ενδεικτικά παρατίθεται φύλλο εργασίας για την ομάδα « **1.νεοεκλεγμένοι Αθηναίοι στρατηγοί**»

Αποστολή σας είναι να εξηγήσετε τους λόγους που σας έκαναν να αγκυροβολήσετε στους Αιγός ποταμούς και να μη μετακινηθείτε σύμφωνα με την παρότρυνση του Αλκιβιάδη στη Σηστό και να τους συμπεριλάβετε στην απολογία σας. Προκειμένου να μεταποτίστε το βάρος της ευθύνης για την ολοσχερή ήττα της πόλης από τους ώμους σας, να διασκεδάσετε την οργή των Αθηναίων συμμάχων και να σωθείτε από βέβαιο θάνατο προσπαθείτε να στρέψετε την κοινή γνώμη σε θεωρίες συνομωσίας και προδοσίας, να αποδείξετε ότι προχωρήσατε στις σωστές ενέργειες, ενώ συγχρόνως δικαιολογείτε την υπεροπτική στάση που δείξατε απέναντι στον Αλκιβιάδη, εσείς προσωπικά και οι συστράτηγοί σας, κατηγορώντας τον για προδοσία.

1. Περιηγηθείτε στον ιστότοπο του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας www.greek-language.gr. Στην ενότητα Αρχαία Ελληνικά > Εργαλεία > Σώματα Κειμένων > Κατάλογος Κειμένων αναζητήστε στο Ανθολόγιο Αττικής Πεζογραφίας στα Ελληνικά [του Ξενοφώντα Βιβλίο Β'](#). Αντιγράψτε και επικολλήστε σε ένα φύλλο του κειμενογράφου σας τις παραγράφους 16-27.

2. Ταξινομήστε αριθμητικά τις ενέργειες των Αθηναίων με τη σειρά που τις παρουσιάζει ο Ξενοφώντας (απομονώνοντας τις ενέργειες του Λύσανδρου), χωρίζοντάς τες σε ισάριθμες παραγράφους. Με τη βοήθεια και του

μεταφρασμένου κειμένου δώστε έναν τίτλο για κάθε κίνηση των Αθηναίων στρατηγών, επιλέγοντας από τη γραμμή εργαλείων του κειμενογράφου σας αναθεώρηση και αμέσως μετά δημιουργία σχολίου. Αξιοποιώντας το χρώμα επισήμανσης κειμένου από τη γραμμή εργαλείων υπογραμμίστε όλους τους ναυτικούς όρους που χρησιμοποιεί ο Ξενοφώντας, για να καταγράψει τις ενέργειες των Αθηναίων στρατηγών. Επιλέγετε από την ίδια ιστοσελίδα την εμφάνιση της μετάφρασης. Επικολλήστε σε ένα φύλλο του κειμενογράφου σας (word) το κείμενο μαζί με τη μετάφραση.

3. Μελετήστε τη σελίδα της [Εγκυκλοπαιδείας Μείζονος Ελληνισμού](#). Στην ενότητα 2.Περιγραφή, στη δεύτερη παράγραφο διαβάστε πού τοποθετούν οι ερευνητές το αραξοβόλι του Αθηναϊκού στόλου.

4. Ανοίξτε το χάρτη της google earth . Στο πεδίο της αναζήτησης πληκτρολογήστε τους όρους Sytluce Κογυ Yolu/ Gellibolu/ Canakkale/ Turkiye. Αναζητήστε τις εκβολές των ποταμών Büyük Dere και Kozlu Dere, σύμφωνα με όσα διαβάσατε, βόρεια και νότια της περιοχής. Παρατηρήστε τον ευρύτερο χάρτη της περιοχής, όπου έγινε η ναυμαχία στους Αιγός ποταμούς Από τη γραμμή εργαλείων επιλέξτε το εικονίδιο προσθήκη σήμανσης μέρους. Σημειώστε επιλέγοντας Ο.Κ. τα σημεία πάνω στο χάρτη. Επιλέξτε το εικονίδιο προσθήκη διαδρομής .Διαγράψτε με το ποντίκι την απόσταση που μεσολαβεί ανάμεσα στις δύο εκβολές. Αποθηκεύστε την εικόνα σας από την αντίστοιχη επιλογή στη γραμμή εργαλείων. Αντιγράψτε το αρχείο σας σε μία σελίδα του εγγράφου σας. Ακολουθώντας την περιγραφή από το κείμενο του Ξενοφώντα σημειώστε πάνω στο χάρτη τα σημεία που αγκυροβόλησαν οι Αθηναίοι, τη Σηστό, στην οποία πρότεινε να αγκυροβολήσουν ο Αλκιβιάδης, καθώς και την απέναντι περιοχή που ταυτίζεται με την αρχαία Λάμψακο (Iarsekı) όπου, μόλις την κατέλαβαν, αγκυροβόλησαν οι Λακεδαιμόνιοι. Μεταφέρετε με αντιγραφή επικόλληση την εικόνα σας στο αρχείο σας. Τι παρατηρείτε σχετικά με την έκταση στην οποία στρατοπέδευσε ο αθηναϊκός στόλος ;

5. Αναζητήστε στο λεξικό [της Πύλης για την Ελληνική γλώσσα](#) το λήμμα **αιγα**. Πού οφείλεται η ονομασία της περιοχής με βάση και το χάρτη; Ποιες συνθήκες μπορεί να συνεκτίμησαν οι Αθηναίοι στρατηγοί και επέλεξαν την περιοχή για ελλιμενισμό των πλοίων τους;

6. Κατηγορείτε τον Αλκιβιάδη ότι την προηγούμενη κιόλας χρονιά(406π.Χ) δίνοντας λάθος οδηγίες στο ναύαρχο Αντίο, ήταν υπεύθυνος για την ήττα του Αθηναϊκού στόλου στο [Νότιον](#). Ακόμη τον κατηγορείτε για προδοσία της πατρίδας του , αφού ήταν αυτός που προτρέπει τους Σπαρτιάτες να καταλάβουν και να οχυρώσουν τη Δεκέλεια στην Αττική για να αποκόψουν την Αθήνα από την αγροτική ενδοχώρα της. Αφού διαβάσετε προσεχτικά τις πληροφορίες, κρατήστε σημειώσεις για να τις περιλάβετε στην απολογία σας. Διαβάστε τι γράφει ο ιστορικός Πλούταρχος σχετικά ([Πλούταρχου, βίοι παράλληλοι, Αλκιβιάδης, 36](#)) , αφού περιηγηθείτε στην εγκυκλοπαιδεία του Περσέα . Τη μετάφραση του κειμένου μπορείτε να διαβάσετε [εδώ](#).

7. Η εξέλιξη της ναυμαχίας στο Νότιον και η προδοσία στους Σπαρτιάτες συνιστούν και ένα βασικό λόγο, για τον οποίο ισχυρίζεστε ότι αγνοήσατε τις υποδείξεις του να παραμείνετε στη Σηστό. Αφού επισκεφτείτε [τον παρακάτω σύνδεσμο](#) που αναφέρεται στη στρατιωτική δράση του Αλκιβιάδη, κρατήστε σημειώσεις σε φύλλο του κειμενογράφου σας, τις οποίες θα συμπεριλάβετε στο κείμενο της απολογία σας, μαζί με όλα τα προηγούμενα στοιχεία. Θυμηθείτε ότι το κείμενό σας θα περιληφθεί στα πρακτικά της συνέλευσης, που θα δημοσιευτούν σε ψηφιακή εφημερίδα.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Ερευνητικό Ακαδημαϊκό Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών, (EAITY) (2008α), Τομέας Επιμόρφωσης και Κατάρτισης, Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών – Τεύχος 1: Γενικό Μέρος, Πάτρα: EAITY

Ερευνητικό Ακαδημαϊκό Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών, (EAITY) (2008β), Τομέας Επιμόρφωσης και Κατάρτισης, Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών – Τεύχος 3: κλάδος ΠΕ02, Πάτρα: EAITY

Ηλιοπούλου Ιω.(2004) «Δικτυακές εφαρμογές για την υποστήριξη της διδακτικής πράξης των φιλολογικών μαθημάτων», Πρακτικά του 4^{ου} Συνεδρίου ΕΤΠΕ, διαθέσιμο σε : <http://www.etpe.gr/custom/pdf/etpe84.pdf>

Κουφόπουλος Ι., Μούκα Γ. (2004), «WebQuest: Ένας νέος τύπος εκπαιδευτικής δραστηριότητας που εντάσσει και αξιοποιεί το διαδίκτυο ως πηγή πληροφοριών και δραστηριοτήτων», 4ο Συνέδριο ΕΤΠΕ, 29/ 09 – 03/ 10/ 2004, Πανεπιστήμιο Αθηνών, σελ. 591 – 596. Διαθέσιμο σε: <http://www.etpe.gr/custom/pdf/etpe780.pdf>

Λυκογιάννης Δ. (Ιούνιος 2011) (επίβλεψη Σφυρόερα Μ.) «Παραγωγή Εκπαιδευτικού Υλικού με Webquests και Wikis και Εφαρμογή στη διδασκαλία της Κοινωνιολογίας», Διπλωματική Εργασία, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, σελ. 14-20 και 68-71. Διαθέσιμη στο: <http://www.icte.ecd.uoa.gr/mat/dd-02Lykogiannis.pdf>

Σολομωνίδου Χ. (2006), Νέες Τάσεις στην Εκπαιδευτική Τεχνολογία. Εποικοδομητισμός και σύγχρονα περιβάλλοντα μάθησης, εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα.